

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ЛЮДИНИ ТА МОТИВАЦІЯ БЕЗПЕКИ

Кравченко Н.С.

Науковий керівник – к. техн. н., доц. Пронюк Г. В.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, просп. Науки, 14, каф. охорони праці,
тел.: (057)702-13-60, e-mail: nazar.kravchenko@nure.ua

There are analysis of theoretical points, directed to improve the system of labor protection in Ukraine. A major part of accidents takes place because of psychology factors, so it is really important to know about. The conflicts between the motive of personal benefits and personal safety is also considered in this paper.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, смертність від нещасних випадків в наш час займає третє місце після смерті у результаті серцево-судинних та онкологічних захворювань.

Причини нещасних випадків можна поділити на дві групи: технічні (пов'язані з відмовою технічних засобів) та організаційні (пов'язані із людським фактором). Згідно з даними ВООЗ, головним винуватцем нещасних випадків здебільшого не є недоліки техніки, неефективна організація праці, а є сама людина, яка з тих чи інших причин не дотримувалась правил безпеки праці, порушувала нормальне проходження трудового процесу, не використовувала передбачені засоби захисту тощо.

Вважається, що вина людини може бути констатована у межах 60-90 % нещасних випадків. При таких оцінках враховують різні критерії винуватості людини: винним може бути і конструктор, який створив недосконалу техніку, і механік, який погано виконав її профілактику, і сам працівник, який допустив помилку при підготовці техніки або знехтував правилами безпеки.

Серед психологічних чинників, що впливають на безпеку праці, мотивація безпеки займає, мабуть, найважливіше місце. Однак для такого обґрунтування нам необхідно більш детально розглянути загальне питання про роль мотиву в психологічній структурі предметної діяльності. Питання мотивації працівників є одним із найважливіших питань, коли підприємство планує отримати якомога більше переваг від робочого персоналу.

До безпечної роботи людину спонукає, перш за все, мотив самозбереження - прагнення зберегти себе від небезпек праці. Однак немалу роль тут відіграють і соціальні мотиви: прагнення підтримати свій авторитет, справити гарне враження на керівництво і товаришів по роботі, тому що люди, які нехтують правилами безпеки, соціально осуджуються і караються.

З точки зору безпеки праці, особливої уваги заслуговує так званий конфлікт мотивів. Особливий інтерес викликає конфлікт між мотивом ви-

годи та мотивом безпеки праці, коли бажання заробити більше переважає над прагненням уникнути небезпечної ситуації.

Серед психологічних факторів, що підсилюють "схильність" людини до нещасних випадків, можна виділити такі: невідповідність людини обраній професії (професійно-психологічна непридатність), низький рівень кваліфікації, несприятливий психофізіологічний стан людини (стомлення, емоційна напруженість тощо), низька стресостійкість, особистісні особливості (легковажність, схильність порушувати правила техніки безпеки і т.п.).

Психологічні причини виробничого травматизму розглядають на трьох рівнях:

- на рівні особистості - за спадковими та набутими психофізіологічними особливостями працівника;
- на рівні найближчого оточення - за взаємовідносинами у колективі, відносинами з керівництвом, рівнем вимог до результатів праці, наявністю санітарно-побутових умов та потребами культурного і фізичного відпочинку;
- на рівні суспільства - за наявністю безпечних технологій, загальним рівнем медичного, матеріального та соціального забезпечення, рівнем інформованості про небезпечність виробництва, стан травматизму в різних галузях господарювання, професійний ризик та вимоги щодо збереження життя та здоров'я працівників, які законодавчо закріплені в нормативних актах з питань охорони праці.

Таким чином, можливість людини протистояти небезпеці визначаються ступенем її мотивації до праці і до її безпеки. Мотиви є тим психологічним фактором, який визначає, чому людина в даній ситуації діє тільки так, а не інакше. Тому для розуміння причин, які спонукають людей свідомо йти на порушення правил безпеки, наражаючись при цьому на небезпеку, необхідно, насамперед, розкрити мотиви такої поведінки.

Список використаних джерел

1. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 5-е вид. / За ред. М.П. Гандзюка. - К.: Каравела, 2011. – 408 с
2. Джигерей В.С., Жидецький В.Ц. Безпека життєдіяльності.- Львів, 2000. – 408 с.